

**DESPRE TENTATIVA DE SINUCIDERE ÎN ȚARA ROMÂNEASCĂ,
ÎN PRIMA PARTE A SECOLULUI AL XIX-LEA, PE BAZA UNOR
DOCUMENTE DIN FONDUL ARHIVISTIC „VORNICIA
TEMNIȚELOR”¹**

**ON ATTEMPTED SUICIDE IN WALLACHIA, DURING THE FIRST
HALF OF THE 19TH CENTURY, BASED ON DOCUMENTS FROM
THE ARCHIVAL FUND “VORNICIA TEMNIȚELOR/ THE
ADMINISTRATION OF PRISONS”**

Alexandra Mărășoiu*

Abstract

In the first half of the 19th century, people in Wallachia who tried to kill themselves were arrested and tried, as it results from seven judicial files dated between 1834-1838 (the only ones with this subject out of a total of 4,117), preserved at the National Archives of Romania, in the fund “Vornicia Temnițelor” (The Administration of Prisons). However, the legislation in use at the time, adopted in 1818, did not condemn attempted suicide and, by analyzing the documents, it seems that this was the main reason the defendants were eventually declared innocent. One other argument for acquittal which some of the documents mention is the fact that the people in question had only harmed themselves. Taking this into consideration, it may be presumed that trials for attempted suicide were meant to determine whether the act had affected others apart from the author.

Keywords: attempted suicide, Wallachia, 19th century, legislation, archival documents.

Până în deceniul al treilea al secolului al XIX-lea, închisorile din Țara Românească se aflau în grija „marelui armaș”. Prin Regulamentul Organic, adoptat în 1831, acest dregător capătă denumirea de „vornic al temnițelor” și i se atribuie, ca sarcini, pe lângă administrarea „temnițelor și ocnelor” de pe întreg cuprinsul principatului, și strângerea birului de la țiganii domnești și îmbunătățirea sorții

¹ În cadrul Arhivelor Naționale ale României se află fondul nr. 370, „Vornicia Temnițelor”.

* Documentarist, Muzeul Național de Istorie a României, Compartimentul de Istorie Medievală din cadrul Secției de Istorie Modernă, Medievală și Contemporană, e-mail: alexandramarasoiu@yahoo.com

acestora². Instituția pe care o conducea, Vornicia Temnițelor, a funcționat până în 1862, când, prin decretul nr. 630 din 11 august, „stabilimentele penitenciare” au fost puse sub „privegherea și povățuirea unei inspecțiuni generale sub autoritatea imediată a Ministerului de Interne”³.

La Arhivele Naționale există un fond arhivistic dedicat Vorniciei Temnițelor⁴, care cuprinde, pentru perioada 1831-1840, 4117 dosare privind țiganii domnești, funcționarea și administrarea temnițelor și ocnelor și diverse pricini „criminalicești”, cum ar fi omoruri, violuri, furturi, tâlhării, bătăi, scandaluri, falsificare de bani, fapte contra bunelor moravuri („sodomie”, „preacurve”, „împreunare cu un dobitoc”), dar și tentative de suicid. Șapte dosare au acest din urmă subiect: „Delă no. 70/ 1834 martie 6, în pricina arestantului Nicolaie Ioan, sluga lui Ilie Vlășceanul, ce s-au înjunghiat de sine, furul de patru galbeni împărătești și doi garbonți de la stăpână-su” (Dosar 137/1834); „Delă no. 314/1834 septembrie 15, în pricina lui Nică Rachierul din Râmnic, sud. [prescurtare de la „sudstvo”, termen slavon echivalent cu cel de „județ”] Vâlcea, cugetătorul de moarte împotriva vieții sale” (Dosar 498/1834); „Delă no. 263/anul 1835 iulie 6, în pricina arestantului Oprea Chelarul, din satul Fărcașul, județul Romanați, pricinuitorul cu spânzurarea unui copil” (Dosar 407/1835 – titlul trecut, în epocă, pe dosar este greșit, din acte reieșind că este, de fapt, vorba de spânzurarea persoanei de un copac); „Delă no. 102/anul 1836 martie 20, în pricina arestantului Sultana, țiganca domnului Scarlat Pală, fura unui răvaș din casa stăpână-său” (Dosar 159/1836); „Delă no. 106/anul 1836 martie 24, în pricina arestantului Nicolaie sin [sl. „fiul lui”] Grigorie, cel carele s-au sugrumat de gât, vrând a da și cu cuțitul în mumă-sa”

² *Regulamentul organic, intrupat cu legiurile din anii 1831, 1832 și 1833 și adăugat la sfârșit cu legiurile de pe anul 1834 până acum, împărțit pe fiecare an, precum și cu o scară deslușită a materiilor*, București, Tipografia Curții, Pitarul Carcalechi, 1847, Secția 4, „Chipul catagrafiilor și a împărțirii dajdiilor și a altor stări”, art. 95, p. 45, Secția 5, „Împlinirea birului și a altor venituri ale statului”, art. 117, p. 58. Faptul că „marele armaș” devenea „vornic al temnițelor” este stipulat în „Regulamentul temnițelor” adoptat în 1832, în care i se prezentau mai pe larg atribuțiile (în ceea ce privește închisorile – „trimiterea și ținerea arestaților prin ocne și temnițe, administrația lor și a arestanților de printr-însele”) și era stabilit modul de organizare și funcționare a închisorilor și ocnelor, *Regulamentul organic*, 1847, p. 278-311 (în realitate p. 278-292, pentru că după p. 280 s-a greșit numerotarea, trecându-se la p. 291).

³ Ioan M. Bujoreanu, *Collecțiune de Legiurile României vechi și noi câte s-au promulgat până la finele anului 1870*, vol 1, București, Noua Typhografie a Laboratorilor Români, 1873, p. 821 - „Regulament pentru organizarea serviciului stabilimentelor penitenciare și de binefaceri din România” (Inspecția generală era alcătuită dintr-un inspector general, un adjunct și doi secretari - art. 25).

⁴ Arhivele Naționale ale României (ANR), *FOND Vornicia Temnițelor (1831-1945)*, 3 p. (prefața) + 583 p. Inventarul cuprinde, pentru anii 1831-1840, dosare cu rapoarte și cazuri judiciare (p. 1-567), iar pentru perioada 1850-1949, dosare cu diverse rapoarte (p. 568-583).

(Dosar 165/1836); „Delă no. 32/anul 1837 februarie 17, în pricina arestantului Triandafil, dascălul de chitară, pentru a sa cugetare, vrând să se omoare singur, prin junghere cu cuțitul” (Dosar 81/1837); „Delă no. 318/anul 1838 februarie 24, în pricina dezvinovățirii arestantei Gherghina, femeia ot satul Greci, din sud. Romanăți, pentru otrăvirea ce singură au cercat a-și face” (Dosar 74/1838).

Din perspectivă religioasă, sinuciderea și încercarea de sinucidere erau considerate, pe atunci, ca și astăzi, un păcat. Din punct de vedere juridic, cei vinovați de tentativă de sinucidere erau – așa cum o arată documentele din cele șapte dosare - arestați și judecați. Acest fapt nu trebuie să surprindă: sinuciderea și tentativa de sinucidere au fost incriminate în state occidentale precum Franța și Marea Britanie până la sfârșitul secolului al XVIII-lea (odată cu adoptarea, în 1791, a primului cod penal francez, în care nu se face nici un fel de referire la sinucidere), respectiv până la 1961 (adoptarea Suicide Act)⁵. Surprinzător este însă că, deși legislația în vigoare în Țara Românească în deceniul al treilea al secolului al XIX-lea⁶ nu

⁵ Claude Guillon, Yves le Bonniec, *Suicide, Mode d'emploi. Histoire, technique, actualité*, Paris, Editions Alain Moreau, 1982 (<https://en.calameo.com/read/000538508b08ec44acbb6>) <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/Eliz2/9-10/60/contents> (textul Suicide Act)

Sheila Moore, *The decriminalization of suicide*, PhD thesis, London School of Economics and Political Science (United Kingdom), 2000 <http://etheses.lse.ac.uk/1573/>

⁶ În timpul domniei lui Gheorghe Caragea (1812-1818), s-a elaborat, între 1816-1818, un cod de legi, atât civile, cât și penale, cunoscut ulterior sub denumirea de „Legiuirea Caragea”, care a fost în vigoare între 1 septembrie 1818 și 1865, când a început aplicarea Codurilor Civil (de la 1 decembrie) și Penal (de la 1 mai) realizate în vremea lui Cuza și promulgate în decembrie, respectiv octombrie 1864. Partea a cincea a „Legiurii Caragea”, intitulată „Pentru vini”, era alcătuită din 10 capitole, cel dintâi tratând „omorul”. Acesta era clasificat astfel: „cugetat” (premeditat), ce era pedepsit cu moartea, și „necugetat” (nepremeditat: săvârșit de „un copil” sau un „zmintit” ori pentru a-și apăra „viața de primejdii” – situații în care persoana în cauză era considerată nevinovată; săvârșit „la mânie”, „din beție”, din „nebăgare de seamă”, când pedeapsa putea fi cu „răscumpărare de bani”, „surghiun”, bătaie, cu excepția crimelor din mânie în care se foloseau arme albe sau de foc, acestea fiind pedepsite cu moartea) – *Legiuirea Caragea (după ediția de la 1818), precedată de actele privitoare la întocmirea ei și adnotată cu jurisprudența Înaltei Curți de Casație de la 1879-1890 și cu diferitele legiuri modificatoare de Dem D. Stoenescu (fost magistrat) avocat, Craiova, Tipografia Fane Constantinescu. Instalație cu Electricitate, 1905, p. 175-176; Cf. articolului 241 din Regulamentul Organic, „toate judecățile în pricini politicești vor fi întemeiate pe condica principatului Valahiei cea publicată la anul 1818, iar pricinile de comerț se vor judeca după condica de comerț a Franței, care se va tălmăci în limba românească, luându-se dintr-însa toate câte se vor potrivi la starea țării. Îndată ce se va aduna Obicinuita Obștească Adunare, va rândui o comisie ca să alcătuiască o condică deplină politicăască și criminalicească [...]” – *Regulamentul organic*, 1847, p. 217. Deși în prima frază se pomeneste doar despre „pricini politicești”, trebuie să fie vorba despre o simplă omisiune. Legiuirea Caragea avea, cum s-a arătat mai sus, și prevederi de drept penal și, dacă nu ar fi existat un text juridic de*

prevedea așa ceva - ceea ce nu se întâmplase nici în trecut⁷, nici nu a fost vreodată stipulat în codurile penale românești⁸ -, astfel de fapte constituiau, la acea vreme, pricini de judecată. Cum erau tratate, pe plan juridic, cazurile de tentativă de sinucidere în Țara Românească, în prima parte a secolului al XIX-lea, este ceea ce își propune să analizeze acest articol, bineînțeles fără a generaliza, având în vedere numărul mic de documente avute la dispoziție.

Dosarele menționate cuprind corespondență inter-instituțională: adrese de la judecătoria de județ către Vornicia Temnițelor, făcând cunoscută trimiterea în arest a unei persoane; adrese de la Logofeția Dreptății (Ministerul Justiției) către Vornicia Temnițelor, transmițând, în copie, spre a fi pusă în aplicare, porunca domnitorului într-o anumită pricină; adrese din partea Vorniciei Temnițelor către judecătoriile de județ și către îngrijitorul temniței unde se afla arestatul în cauză, comunicând sentința primită; corespondență între Logofeția Dreptății, Vornicia Temnițelor, judecătoria de județ, îngrijitorul temniței unde era închis deținutul și agia [poliția] din orașul de unde provenea acesta privind viitoarea sa eliberare. Pentru o mai bună înțelegere a celor ce urmează să fie expuse, este utilă o prealabilă prezentare, pe scurt, a organizării puterii judecătorești în Țara Românească, așa cum a fost stabilită prin Regulamentul Organic, și a atribuțiilor instanțelor în materie penală, conform „Regulamentului pentru căderea judecătoriilor și a divanurilor în pricini criminalicești și corecționale”, adoptat în 1832. Judecătoriile de județ judecau pricini „politice” (civile) și „criminalicești” (penale) „de întâia

referință pentru acest domeniu, s-ar fi procedat, probabil, ca în cazul dreptului comercial, făcându-se apel la o sursă externă.

⁷ Este vorba despre „Îndreptarea Legii”, tipărită în 1652 (despre sinucidere tratează doar Glava 250 - „Carele-ș va face moarte de voe, pre acela să nu-l slujească, nici să-l pomenească, căce ș-au dat de voe sufletul satanei, ca și Iuda Iscariot. Iară de-ș va fi eșit afară din minte acela ce au luat acea moarte, atunce să se slujească și să se pomenească, cum zice preasfântul Timothei Alexandreanul. Iară de să va fi omorât de împușinarea sufletului său, adecă de frică, sau de scârbă, sau de băsăul [= răzbunare, batjocură] oamenilor sau într-alt chip s-au omorât, acela să nu se slujească, nici să se facă rugă de dânsul sau prinos” – *Îndreptarea legii. 1652*, București, Editura RPR, 1962, p. 252).

⁸ Codul Penal adoptat în timpul domniei lui Barbu Știrbei (*Condica Criminală cu procedura ei, întocmită în zilele și prin părinteasca îngrijire a prea înălțatului domn stăpânitor a toată Țara Românească, Barbu Dimitrie Știrbei, întărită prin luminatul ofis cu no. 1644 din 5 decembrie 1850*, tipărită cu înaltă slobozenie prin îngrijirea și cu cheltuiala paharnicului Ștefan Burche, București, Tipografia lui Iosef Copainig, 1851, p. 73-75 – titlul II, capitolul 1, Secția 1, paragraful 1, este referitor la omor), Codul Penal de la 1864, cel de la 1936, cel de la 1968. Dintre acestea, doar cele de secol XX fac referire la sinucidere, dar nu incriminând autorul, ci pe cei care ar fi provocat, încurajat sau înlesnit o astfel de faptă (art. 468 din Codul Penal de la 1936; art. 179 din Codul penal de la 1969; ambele texte juridice, precum și Codul Penal de la 1864, în care despre omor tratează articolele 225-234, se pot consulta pe website-ul <https://lege5.ro>).

cercetare”, ocupându-se, dintre cele penale, doar de cele „corecționale”, adică acelea pentru care pedepsele cu închisoarea erau de până într-un an, în timp ce pe cele „criminalicești” trebuiau să le remită „divanului criminalicesc”. Spre deosebire de judecătorii din restul județelor, cele ale Ilfovului și Doljului aveau, „privind însă la mulțimea pricinilor din orașele București și Craiova”, câte trei secții: civilă, penală („corecțională”) și comercială. Divanurile judecătorești, ce erau curți de apel, se găseau la București și Craiova. Erau alcătuite din două „despărțiri”, „criminalicească” și „politicească”, dintre care cea dintâi, „divanul criminalicesc” (numit și „secția criminalicească” sau „divanul criminal”), judeca pricinile „criminalicești” și apelurile la sentințele judecătorilor județene în procese penale. Înalțul Divan era instanța judecătorească supremă, ce judeca apelurile la hotărârile divanurilor judecătorești și ale cărei sentințe erau definitive. Domnitorul întărea sentințele date de divanul criminal (cele din apelurile la hotărârile judecătorilor de județ, dar doar atunci când le contraziceau) și ale Înalțului Divan și era singurul care avea dreptul, potrivit articolului 298 din Regulamentul Organic, de a micșora pedeapsa unui inculpat⁹.

În ordine cronologică, primul caz este cel al lui Nicolae Ioan din Potlogi, jud. Dâmbovița, sluga lui Ilie Vlășceanul, cârciumar din mahalaua Colțea a Bucureștiului, acuzat de furt de bani de la Marin Sacagiul și de la stăpânul său și că „s-au junghiat pe sine”¹⁰. Deși în adresa din 6 martie 1834, prin care președintele secției Criminale a Judecătoriei Ilfov anunță Vornicia Temnițelor de trimiterea lui Nicolae Ioan în arestul său, este pomenită tentativa de sinucidere, în actele următoare nu se mai face referire la aceasta, iar pedeapsa decisă de Judecătoria Ilfov (secția Criminală) – un an de închisoare și 50 lovituri cu toiagul la spate – este acordată numai pentru furt¹¹.

Din același an datează procesul lui Nica Rachierul din Râmnic, județul Vâlcea, „care au cugetat moarte împotriva vieții sale prin băutură de otravă”. În ceea ce îl privește, domnitorul Alexandru Dimitrie Ghica întărea, printr-o poruncă emisă pe 31 august 1834, decizia Înalțului Divan nr. 53/19 iulie 1834, „ca să rămâie numitul apărât și dezvinovățit pentru cuvintele arătate, rămâind a-și lua osânda numai pentru osebita învinovățire de furtișag ce este asupra-i, după ce se va judeca. Asemenea și Catrina, slujnica lui Obretin, și Maria, soția sa, să rămâie

⁹ *Regulamentul Organic*, 1847, p. 210-257 (cap. VII – „Pentru judecătorii”); *Lucrările Obicinuitei Adunări Obștești din anul 1832*, București, 1832, p. 15-19 („Proiect pentru căderea judecătorilor și a divanurilor în pricini criminalicești și corecționale ce s-au trimis pe lângă ofisul înaltei Excelenței sale domnul deplin împuternicitului prezident de la 3 noembrie, sub no. 649, anul 1832”).

¹⁰ ANR, Fond Vornicia Temnițelor, Dosar 137/1834, Adresă nr. 161/6 martie 1834, din partea prezidentului judecătoriei Ilfov, Secția Criminală, către Vornicia Temnițelor, fila 1 r.

¹¹ *Ibidem*, Adresă nr. 1272/6 mai 1834 din partea Logofetei Dreptății către Vornicia Temnițelor, fila 2 r-v.

apărate și slobode, nedovedindu-se nimic vinovate la otrăvirea mai sus numitului”¹². Dosarul mai conține doar alte două documente, o adresă din 16 septembrie 1834 a vorniciei către judecătoria județului Vâlcea, comunicându-i sentința Înalțului Divan, și una din 4 ianuarie 1835 către polițaiul orașului Craiova, din care reiese că Nica Rachieru fusese închis pentru furt, dar că avea să fie eliberat după ce făcea dovada returnării aurului luat de la Radu țigan, rob al lui Nicolaie Târbul Lipscaniul¹³.

Un alt arestat pentru tentativă de sinucidere („spânzurare de un copaciu ce de sine și-au făcut”), Oprea Chelarul din satul Fărcaș, județul Romanați, a fost condamnat în mai 1835, de către Înalțul Divan, la „50 de lovituri în fața locului spre pilduire”, urmând apoi a fi eliberat „pe chezășuire de bună purtare în viitorime, fiindcă s-au dovedit că au urmat această faptă nu cu cuget ca să-și aridice viața, ci ca să spăimânteze pe stăpâna moșiei unde se afla cu locuința, căci voia să îl bată”. Ulterior, în iunie 1835, Alexandru Dimitrie Ghica l-a scutit de bătaia publică, în temeiul articolului 298 din Regulamentul Organic¹⁴. Ca urmare, Vornicia a scris judecătoriei Romanați să se ocupe de eliberarea lui Oprea Chelarul¹⁵, ceea ce judecătoria anunța, pe 10 august 1835, că adusese la împlinire¹⁶.

Pe 20 martie 1836, la arestul Vorniciei Temnițelor era trimisă, de către președintele secției criminale a judecătoriei Ilfov, Sultana, țiganka domnului Scarlat Pală, „fura a unor răvașe din casa stăpână-su”, spre „a sta până se va da alegerea judecătoriei pentru dânsa”¹⁷. În adresa prin care Logofeția Dreptății transmitea Vorniciei Temnițelor, pe 31 iulie 1836, o copie după porunca domnească în această pricină, se precizează și că Sultana băuse, de frica stăpânului, sticlă pisată. Luând în considerare, pe de o parte, sentința judecătoriei Ilfov, care o osândise pe inculpată la un an de închisoare și „bătaie cu 30 de lovituri” și, pe de alta, „firea lucrurilor furate și celelalte împrejurări micșorătoare vinei”, Alexandru D. Ghica hotăra pe 25 iulie 1836, invocând articolul 298 din Regulamentul

¹² ANR, Fond Vornicia Temnițelor, Dosar 498/1834, Adresă nr. 2375/14 septembrie 1834, prin care Logofeția Dreptății trimite Vorniciei Temnițelor, în copie, porunca domnească nr. 47/31 august 1834, în pricina lui Nica Rachieru, filele 1r și 2r.

¹³ *Ibidem*, filele 3r și 4r.

¹⁴ ANR, Fond Vornicia Temnițelor, Dosar 407/1835, Adresă nr. 2002/5 iulie 1834, prin care Logofeția Dreptății trimite Vorniciei Temnițelor, în copie, porunca domnească nr. 216/28 iunie 1835, în pricina lui Oprea Chelarul, filele 1r și 2r.

¹⁵ *Ibidem*, Adresă nr. 1782/22 iulie 1835 din partea Vorniciei Temnițelor către judecătoria județului Romanați, f 3 r.

¹⁶ *Ibidem*, Adresă nr. 3010/10 august 1835 din partea judecătoriei județului Romanați către Vornicia Temnițelor, f 4r.

¹⁷ ANR, Fond Vornicia Temnițelor, Dosar 159/1836, Adresă nr. 270/20 martie 1836 din partea „prezidentului Criminaliceștii Judecătorii a Ilfovului” către Vornicia Temnițelor, fila 1r.

Organic, ca Sultana „să rămâie apărută de bătaie, cum și de jumătatea sorocului”¹⁸. Socotit începând cu 20 martie 1836, termenul s-a împlinit pe 20 septembrie 1836, când Sultana a fost eliberată pe „chezășie de bună purtare”.

La câteva zile după trimiterea în arestul vorniciei a Sultanei, mai precis pe 24 martie 1836, din partea secției criminale a judecătoriei Ilfov mai era adusă o persoană, Nicolae sin Grigore, care își atacase mama cu un cuțit și încercase apoi să se sugrume¹⁹. Deși acuzat de tentativă de suicid și de tentativă de omor, „fiindcă pentru necinstea ce au urmat Nicolae sin Grigore asupra mumei sale Catinca, prin înscrisul ce au dat mumă-sa l-au iertat și nu mai face nici o pretenție asupra-i, asemenea și pentru cercarea de sugrumare ce au umblat singur neputându-se osândi”, divanul criminal a stabilit, în iulie 1836, eliberarea lui pe „chezășie de bună purtare”²⁰. În adresa prin care Logofeția Dreptății comunica Vorniciei Temnițelor că Nicolae sin Grigore trebuia eliberat, se precizează și de ce nu putea fi pedepsit pentru tentativa de sinucidere: „n-a pricinuit nici o vătămare” altcuiva. Această adresă a fost întocmită pe 12 octombrie 1836, ceea ce nu înseamnă însă că Nicolae sin Grigore rămăsese închis până atunci: într-o însemnare de pe marginea actului se specifică faptul că a fost pus „la delă, <Nicolae sin Grigore> fiind slobozit mai dinainte, după oțnoșenia acestui divan cu no. 713”²¹.

Pe 17 februarie 1837, intra în arestul Vorniciei Temnițelor, trimis fiind de poliția (agia) capitalei, care „nu are încăpere de arestarea unor oameni cu asemenea cugetări rele” și care supusese cazul său cercetării de către Divanul Criminal, Triandafil, dascăl de chitară, „pentru a sa cugetare, vrând să se omoare singur cu cuțitul”²². Rezoluția procurorului Divanului Criminal, dată înainte de 22 februarie, a fost eliberarea lui Triandafil de către agie, unde urma să fie readus, fapta sa „nefiind socotită de vină de nici o pravilă”²³. Mai târziu, în toamnă, Logofeția Dreptății informa Vornicia Temnițelor că „primind logofeția, pe lângă raportul dumnealui procurorului cinstitului Înalt Divan de supt no. 210, hotărârea cinstitului divan criminal de aici, din 9 ale trecutului aprilie, supt no. 53, în pricina sinuciderii

¹⁸ *Ibidem*, Adresă nr. 2656/31 iulie 1836 din partea Logofeției Dreptății către Vornicia Temnițelor, în pricina Sultanei Țiganca, fiind remisă în copie porunca domnească nr. 517/25 iulie 1836, filele 2r și 3r.

¹⁹ ANR, Fond Vornicia Temnițelor, Dosar 165/1836, Adresă nr. 487/24 martie 1837, Adresă din partea președintelui „Criminaliceștii Judecătorii a Ilfovului” către Vornicia Temnițelor, fila 1r.

²⁰ *Ibidem*, Adresă nr. 713/4 iulie 1836 din partea Divanului Judecătoresc din București, secția Criminală, către Vornicia Temnițelor, fila 2r.

²¹ *Ibidem*, Adresă nr. 3706/12 octombrie 1836 din partea Logofeției Dreptății către Vornicia Temnițelor, fila 4r.

²² ANR, Fond Vornicia Temnițelor, Dosar 81/1837, Adresă nr. 1362/17 februarie 1837 din partea Agiei orașului București către Vornicia Temnițelor, fila 1r.

²³ *Ibidem*, Adresa nr. 1502/22 februarie 1837 din partea Agiei București către Vornicia Temnițelor, filele 2r și 3r.

ce au cugetat a săvârși Triandafil, dascălul de chitară ot mahalaua Vlădichii de aici, prin înjunghere cu cuțitu, asupra gălcevii ce au avut cu mumă-sa, Sofia, prin care hotărăște divanul a rămânea numitul apărat de orice osândă și pedeapsă pentru acea nelegiuită cugetare a sa, ca una ce se atingea numai de sufleteștile sale îndatoriri, fără a pricinui la vreun alt obraz vătămare, și să sloboază pe chezășie de bune purtări, și această hotărâre, după art. 11 și 15 din legiuirea pentru căderile judecătorești în pricini criminalicești și corecționale, fiind desăvârșită, pentru căci pârâțul au dat mulțumire și dumnealor procurorii n-au dat apelație împotrivă, logofeția pohtește pe cinstita vornicie să facă punere la cale de a o aduce la îndeplinire cu urmare întocmai”. În partea de jos a adresei este notat „fiind slobozit prin cinstita agie, aceasta va sta la delă. 15 octombrie 1837”²⁴.

Cel de-al șaptelea dosar tratează „pricina otrăvirii ce a încercat a-și face” Gherghina din satul Greci, județul Romanați. În privința sa, domnitorul Alexandru Dimitrie Ghica a întărit, pe 14 februarie 1838, hotărârea Înalțului Divan, „care apără pe numita de osândă, supt cuvânt că fapta ei au fost numai o cugetare nepusă în lucrare și că pentru asemenea fapte pravila nimic nu pomenește”²⁵, astfel încât pe 28 februarie 1838 Vornicia scria judecătoriei Romanați să ia măsurile necesare pentru eliberarea Gherghinei²⁶.

Dintre cazurile expuse, în trei situații - Nicolae Ioan, Nica Rachieru și Sultana Țiganca – încercarea de sinucidere a fost provocată de teama pedepsei pentru o altă infracțiune, cea de furt, pentru care primul a fost osândit la un an închisoare și bătaie, al doilea a fost închis câteva luni, urmând a fi eliberat după returnarea a ceea ce furase, iar Sultana Țiganca a fost condamnată la un an de închisoare și 30 lovituri, fiind însă scutită de bătaie și înjumătățindu-i-se „sorocul” de către domn, având în vedere că furase doar niște „răvașe”. Tentativa de sinucidere nu este luată în calcul în sentința lui Nicolae Ioan (fapta fiind, de altfel, pomenită într-un singur document din dosar), iar Nica Rachierul și Sultana Țiganca sunt „dezvinovați”, fără a se da însă o motivație. În ceea ce îl privește pe Nicolae sin Grigore, ce a vrut să se omoare după un atac asupra mamei sale, este eliberat, datorită faptului că mama îl iartă și, pe de altă parte, pentru că actul de a se sugruma nu i-ar fi dăunat decât sieși. În fine, dintre celelalte trei persoane care au încercat să își ia viața, Triandafil, profesor de chitară din București, a făcut-o în urma unei certe cu mama lui, iar Oprea Chelarul, pentru a-și speria stăpâna, ce îl amenințase cu bătaia (fără a se indica în documente că el ar fi fost vinovat de ceva

²⁴ *Ibidem*, Adresa nr. 3142/12 octombrie 1837 din partea Logofeției Dreptății către Vornicia Temnițelor, fila 4 r-v.

²⁵ ANR, Fond Vornicia Temnițelor, Dosar 74/1838, Adresă nr. 457/23 februarie 1838 din partea Logofeției Dreptății către Vornicia Temnițelor, prin care îi remite porunca domnească nr. 24/14 februarie 1838, filele 1r și 2r.

²⁶ *Ibidem*, Adresă no. 502/28 februarie 1838, Adresă din partea Vorniciei Temnițelor către Judecătoria Județului Romanați, fila 3r.

care să fi stârnit mânia stăpânei), în timp ce pentru Gherghina din satul Greci, județul Romanați, nu se precizează ce a determinat-o să încerce să se otrăvească. Toți sunt declarați nevinovați: Triandafil – pentru că fapta ținea de „îndatoririle sale sufletești”, nu era prevăzută în pravilă și nici nu adusese vătămare altcuiva; Oprea Chelarul – pentru că nu existase o intenție reală de a se sinucide; Gherghina – pentru că, de fapt, nici nu pusese în aplicare planul de a se otrăvi și, oricum, pricina nu se găsea în „pravilă”.

Prin urmare, din cele șase persoane judecate pentru tentativă de sinucidere (Nicolae Ioan se exclude pentru că această faptă nu este luată în considerare în procesul său), toate sunt găsite nevinovate, iar cele care nu aveau și alte capete de acuzare au fost eliberate imediat după emiterea unei decizii definitive (unii stând în închisoare doar câteva zile, cum ar fi Gherghina din satul Greci, jud. Romanați, și Triandafil din București, alții, mai mult – Oprea Chelarul a fost arestat în mai 1835 și eliberat în august 1835). În unele cazuri, sentința privind tentativa de sinucidere nu este însoțită de o justificare, în altele se aduc în discuție lipsa intenției reale de a-și lua viața, faptul că gestul nu afectase pe nimeni altcineva, că sinuciderea avea implicații spirituale, nu penale. Dar motivul real al achitării, chiar dacă menționat doar în două rânduri, este absența, din legislație, a unei incriminări a tentativei de sinucidere și a unor pedepse pentru ea. De ce, atunci, oamenii erau arestați și supuși judecății pentru ceva ce legea nu sancționa? O ipoteză ar fi că procesul avea scopul de a stabili dacă fapta nu cauzase cumva prejudicii altcuiva.